

Kekäläinen Antti (VM)
Järvenpää Soila (VM)

15.3.2023

Ecofin-neuvoston 14.3.2023 ja Euroryhmän 13.3.2023 kokoukset, Bryssel: Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 14.3.2023 ja Euroryhmä 13.3.2023

Ecofin-neuvostossa käytiin näkemystenvaihto taloudellisesta elpymisestä Euroopassa. Komissio julkaisi 21.2. tiedonannon, jonka liitteet sisältävät elpymis- ja palautumistukivälineen maksupyyntöjen keskeyttämistä ja arviointia koskevaa metodologiaa. Komissio toivoi, että neuvosto voisi aloittaa elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen käsittelyn neuvostossa kevään aikana. Komissio kannustaa nopeuttamaan toimeenpanoa sekä luvitusta vihreän siirtymän tukemisessa. Neuvostossa hyväksyttiin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitystä koskeva neuvoston täytäntöönpanopäätös.

Neuvosto kävi keskustelun talouspolitiikan EU-koordinaatiokehikon arvioinnista. Saksa katsoi, että useista asioista tarvitaan vielä lisäkeskustelua ennen komission lainsäädäntöehdotuksia ja että tämän tulisi ilmetä selvemmin päätelmissä. Saksan huolet saivat kannatusta osalta jäsenvaltioista, Suomi mukaan lukien, kun taas osa jäsenvaltioista ei pitänyt huolia perusteltuina. Puheenjohtaja teki kokouksen aikana uuden kompromissiehdotuksen päätelmistä, joka hyväksyttiin.

Komissio esitteli tiedonantonsa finanssipoliittisesta ohjauksesta vuodelle 2024. Komissio ehdottaa, että liiallisen alijäämän menettely (EDP) avataan vuonna 2024 ja yleisestä poikkeuslausekkeesta luovutaan vuoden 2023 lopulla. Maakohtaisissa suosituksissa palataan kvantifioidumpaan lähestymistapaan ja niissä pyydetään myös tietoa siitä, että miten energiatukitoimista aletaan vaihteittain luopumaan.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutukset asiakohdassa käsiteltiin Euroopan arvopaperimarkkinaavalvojan (ESMA) raporttia ns. markkinakorjausmekanismin (MCM) vaikutuksista. Lisäksi neuvostossa kuultiin komission suullinen tiedonanto helmi-kuun G20-ryhmän valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksesta ja annettiin talous- ja rahoituskomitealle mandaatti valmistella EU:n yhteiset linjaukset huhtikuun G20-kokoukseen sekä lausunto kansainväliselle valuutta- ja rahoituskomitealle. Neuvosto hyväksyi neuvoston suosituksen vastuuvapauden myöntämiseksi komissiolle varainhoitovuoden 2021 osalta. Alankomaat, Tanska ja Ruotsi äänestivät vastaan. Lisäksi hyväksyttiin neuvoston suuntaviivat EU:n vuoden 2024 talousarviolle.

Euroryhmässä ministerit keskustelivat euroalueen makrotalouden ja finanssipoliitiikan kehityksestä ja vaihtoivat näkemyksiä finanssipoliitiikan ohjeistuksesta vuodelle 2024. Euroryhmä vaihtoi näkemyksiä myös inflaatiokehityksestä euroalueella ja jäsenmaissa sekä valmistautumisena kansainvälisiin kokouksiin valuuttakurssikehityksistä. Ministerit hyväksyivät neuvoston talouspolitiikan koordinaation arviointia koskevan päätelmäluonnoksen euroaluetta koskevat osiot. Lisäksi euroryhmässä vaihdettiin näkemyksiä digitaalisen euron strategisista poliittisista tavoitteista. Ministerit kuulivat lopuksi lyhyen tilannekatsauksen USA:n Silicon Valley Bankin tilanteesta.

Taloudellinen elpyminen Euroopassa

a) Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano

Asiakohdassa käytiin keskustelu elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanosta ja erityisesti siitä, miten välineen kautta voidaan tukea vihreää siirtymää ja irtaantumista Venäjän fossiilisesta energiasta. Puheenjohtaja oli laatinut tausta-asiakirjan ohjaamaan keskustelua.

Komissio totesi, että REPowerEU tuli voimaan 1.3.2023. Komissio kannustaa kaikkia jäsenvaltioita aloittamaan neuvottelut komission kanssa elpymis- ja palautumissuunnitelmansa REPowerEU-luvusta. Lisäksi komissio toivoo, että jäsenvaltiot indikoivat maaliskuun loppuun mennessä sen, aikovatko käyttää RRF-lainaosuuttaan vai ei. Komissio toivoi, että RePowerEU-luvut ovat kunnianhimoisia. Se kannustaa myös nopeuttamaan toimeenpanoa sekä luvutusta vihreän siirtymän tukemisessa. Komissio totesi myös, että Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) ja Euroopan parlamentti seuraavat RRF-välineen toimeenpanoa tarkasti.

Komissio esitteli myös metodologiaa maksupyyntöjen keskeyttämisen suhteen. Komissio julkaisi 21.2.2023 tiedonannon, jonka liitteissä on maksupyyntöjen keskeyttämistä ja arviointia koskevaa metodologiaa. Komission mukaan tiedonannossa täsmennetään arviointia vähämerkityksellisten poikkeamien suhteen. Komissio totesi, että mikäli kaikkia maksupyyntöjen tavoitteita ja välitavoitteita ei ole tyydyttävästi saavutettu, niin komissiolla on mahdollisuus keskeyttää maksupyyntö tai soveltaa siihen osittaista soveltamista. Mikäli maksut keskeytetään, niin jäsenvaltioilla on kuusi kuukautta aikaa tehdä tarvittavia toimenpiteitä, että toimeenpano voi jatkua. Komissio korosti kuitenkin, että valvontajärjestelyihin liittyvien välitavoitteiden jäädessä saavuttamatta komissio ei sovelta osittaista maksupyyntöjen metodologiaa, vaan keskeyttää kaikki RRF:stä tehtävät maksut. Komissio on viimeksi antanut myönteiset arviot Espanjan, Tanskan, Slovenian ja Itävallan maksupyyntöistä. Liettuan maksupyyntöjen suhteen sovelletaan osittaista tarkastelua, mutta Liettuan viranomaiset tekevät lisätoimia maksupyyntöjen suhteen.

Puheenvuoroissa jäsenvaltiot kertoivat suunnitelmiansa toimeenpanon etenemisestä sekä niihin liittyvistä haasteista. Korkea inflaatio sekä tarjonnan pullonkaulat nousivat esille toimeenpanoa vaikeuttavina tekijöinä. Jäsenvaltiot kertoivat myös alustavista suunnitelmistaan RePowerEU-luvun suhteen. Esimerkiksi energiaturvallisuus ja energialähteiden monipuolistaminen ovat usean jäsenvaltion tavoitteita REPowerEU-luvussa.

b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Asiakohdassa neuvosto hyväksyi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman päivityksen, joka johtui alentuneesta allokatiosta. Komissio katsoi, ettei päivitys vaikuta suunnitelman kunnianhimoa vihreän ja digitaalisen siirtymän suhteen.

Päätelmät talouspolitiikan EU-koordinaatiokehikon arvioinnista (EGR)

Puheenjohtaja painotti, että tämä asia on yksi Ruotsin prioriteeteista. Puheenjohtaja katsoo, että päätelmien teksti on tasapainoinen ja pyytää komissiota ottamaan huomioon neuvoston näkemykset.

Komissio katsoi, että teksti auttaa sitä etenemään lainsäädäntäehdotusten kanssa, jotka on tarkoitus julkaista maaliskuun Eurooppa-neuvoston jälkeen. Komissio on valmis keskustelemaan jäsenvaltioiden kanssa avoimina olevista kysymyksistä ja että niistä voidaan sopia ennen lainsäädäntöehdotuksia. Komissio muistutti, että asiasta tulisi saada neuvostossa poliittinen sopu vuoden loppuun mennessä ja Euroopan parlamentin kanssa ennen kuin parlamentti jää vaalitauolle.

Saksa katsoi, että vaikka päätelmät refleктоivat asioita, joista ollaan samaa mieltä, niin silti avoimia kysymyksiä on vielä. Saksa korosti, että päätelmät eivät refleктоi komission orientaatiota. Tarvitaan monenvälistä valvontaa ja yhteisiä viitearvoja. Pitää välttää asioiden lykkäämistä eteenpäin sekä taata se, että velkaurat kääntyvät laskuun ja sääntöjä noudatetaan. Saksa totesi, että olisi voinut hyväksyä päätelmät, mutta tämä muuttui, kun komissio julkaisi viime viikolla finanssipoliittisen ohjauksen vuodelle 2024. Ei ole selvyyttä, että mitä komissio tulee esittämään päätelmien jälkeen. Saksalle on tärkeää, että komissio käy keskusteluja jäsenvaltioiden kanssa ennen kuin julkaisee lainsäädäntöehdotukset. Ja siksi Saksa ehdotti paraan 9 lisäystä tästä.

Asiasta käytiin täysi pöytäkierrros, jossa Saksan esittämät huolet saivat tukea osalta jäsenvaltioista, mukaan lukien Suomi, kun taas osa jäsenvaltioista ei pitänyt Saksan huolia perusteltuina.

Suomi katsoi myös, että komission tiedonanto finanssipoliittisesta ohjauksesta vuodelle 2024 on vaikeuttanut työtä tarpeettomasti. Lisätyötä tarvitaan monien asioiden parissa, mukaan lukien velkakestävyys turvaaminen ja komission viiteurat. On edettävä mahdollisimman nopeasti, mutta asioista on sovittava yhdessä.

Puheenjohtaja ehdotti, että EFC-jäsenet keskustelevat asiasta ja asiaan palataan vielä kokouksen aikana.

Kokous jatkui muiden asiakohtien osalta ja noin reilun puolen tunnin jälkeen puheenjohtaja totesi, että jäsenvaltioille on jaettu uusi kompromissiversio. Mikään jäsenvaltio ei pyytänyt enää puheenvuoroa, joten neuvoston päätelmät hyväksyttiin.

Finanssipoliittinen ohjaus vuodelle 2024

Puheenjohtaja kertoi aluksi, että tarkoituksena on kuulla komission esitys aiheesta eikä neuvoston ole tarkoitus hyväksyä tiedonantoa.

Komissio totesi, että viime vuosi oli kriisien täytteen vuosi, mutta talous on pitänyt pintansa EU:ssa. Inflaatio näyttää saavuttaneen huippunsa vaikkakin pohjainflaatio on vielä korkea. Komissio totesi, että jäsenvaltiot ovat tehneet merkittäviä tukitoimia energian hintojen vaikutusten vähentämiseksi ja niitä tulisi nyt energian hintojen nousupaineiden laskun myötä alkaa vähentää, erityisesti toimia, jotka ovat kohdistamattomia ja laaja-alaisia. Lisäksi komissio muistutti, että yleinen poikkeuslauseke ei ole voimassa enää ensi vuonna. Komissio korosti, että tiedonanto noudattaa nykyisen sääntökehikon kehystä. Komissio pyytää jäsenvaltioita esittelemään kevään aikana vakaus- ja lähentymisohjelmissaan julkisen talouden tavoitteet. Lisäksi niitä kehoitetaan keskustelemaan siitä, miten niiden uudistus- ja investointisuunnitelmien on tarkoitus edistää julkisen talouden kestävyttä sekä kestävä ja osallistavaa kasvua. Komissio pyytää myös tietoa siitä, miten jäsenvaltiot aikovat vaihteittain vähentää energiatukitoimiaan. Komissio totesi, että jäsenmaiden olisi edelleen pyrittävä turvaamaan kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistamaan elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjolla olevien ja muiden EU:n varojen tehokas käyttö erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Komission mukaan laajan elvyttämisen aika on ohi. Komissio totesi, että se ei aio aktivoida liiallisen alijäämän menettelyä (EDP) tänä keväänä, mutta prosessi on tarkoitus avata keväällä 2024.

Euroopan keskuspankki toivotti tervetulleeksi, että yleisen poikkeuslausekkeen voimassaolo päättyy ja että liiallisen alijäämän prosessi (EDP) avataan vuonna 2024.

Suomi piti puheenvuorossaan hyvänä, että päätelmistä päästiin sopuun. Suomi yhtyi komission näkemykseen siitä, että yleisen poikkeuslausekkeen käytön tulisi olla väliaikaista ja sen ehdoista sekä prosessista tarvitaan vielä lisäselvennystä tulevan sääntökehikon puitteissa. Suomi katsoi, että on hyvin ongelmallista, että finanssipoliittisessa suosituksessa on elementtejä komission marraskuun EGR-tiedonantoon, joista ei ole saavutettu konsensusta. Suomi painotti, että talouspolitiikan koordinaatiokehikkoa koskevien päätelmien ja finanssipoliittisen suosituksen välillä ei saa olla ristiriitoja.

Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Asiakohdassa käsiteltiin Euroopan arvopaperimarkkinavalvojan (ESMA) raporttia ns. markkinakorjausmekanismien (MCM) vaikutuksista. Kyseessä on uusiin raportti viranomaisien raportointisarjassa, mutta merkittäviä uusia havaintoja suhteessa aikaisempaan se ei sisältänyt. Kuluttajien ja markkinoiden paine on vuoden vaihteen jälkeen helpottanut energian hintojen laskiessa alhaisemmalle tasolle helmikuussa 2023. Isompien johtopäätösten vetäminen mekanismien vaikutuksista saattaa olla liian aikaista, mutta tällä hetkellä nousupaineita keskusvastapuolten vakuusvaatimuksissa vastoin aikaisempaa spekulatiota ei kuitenkaan ole havaittu. Liike kohti kauppapaikkojen ulkopuolista (ns. OTC-kaupankäyntiä) ja kolmansien maiden kauppapaikkoja on silti kasvanut, ja markkinaosapuolet ennakoivat mahdollisia hinnanmuutoksia. Kilpailukyvyn ja puuttuvan valvonnan näkökulmasta EU:n ulkopuoliset kauppapaikat ovat erityisen ongelmallisia. Komissio on ottamassa käyttöön täytäntöönpanoasetuksen kuun lopulla, jolla MCM:n soveltamisalaa voitaisiin laajentaa eräisiin muihin virtuaalisiin kauppapaikkoihin edellyttäen, että tähän saadaan jäsenmaiden hyväksyntä. Viranomaiset jatkavat markkinoiden seurantaa.

Kansainväliset kokoukset

a) G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun kokouksen (24.-25.2.2023) jatkotoimet

Neuvostossa kuultiin komission suullinen tiedonanto helmikuun G20-ryhmän valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksesta. Komissio kertoi, että Kiina ja Venäjä estivät valitettavasti yhteisen lausuman. Kokouksissa käytiin kuitenkin hyvää keskustelua esimerkiksi kehityspankkien roolista kehitysrahoituksessa.

b) G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n kevätkokousten (10.-16.4.2023) valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset G20-kokoukseen ja lausunto IMFC:lle

Puheenjohtaja kertoi, että tarkoituksena on antaa talous- ja rahoituskomitealle (EFC) mandaatti valmistella EU:n yhteiset linjaukset (ToR) G20-kokoukseen sekä lausunto kansainväliseen valuutta- ja rahoituskomitean kokoukseen (IMFC). Mikään jäsenvaltio ei vastustanut puheenjohtajan ehdotusta.

EU:n budjetti: Suositus vuoden 2021 talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle

Puheenjohtaja totesi luonnoksessa esitettävän, että neuvosto suosittelisi vastuuvapauden myöntämistä komissiolle varainhoitovuoden 2021 osalta. Alankomaat ja Tanska ilmaisivat äänestävänsä suositusta vastaan, sillä Euroopan tilintarkastustuomioistuin (ETT) on antanut jo kolmatta vuotta peräkkäin kielteisen lausunnon unionin menoille. Alankomaat ja Tanska korostivat, että unionin varainkäytön säännönmukaisuutta ja toimia riskien vähentämiseksi on jatkettava. Myös Ruotsi antoi lausuman, jossa perusteli samoin argumentein vastaan äänestämistään.

Komissio toivotti neuvoston suosituksen tervetulleeksi. Komissio muistutti vuoden 2021 olleen jälleen haastava varainhoitovuosi muun muassa Covid-pandemian vuoksi. Myös laaja NGEU-velanotto aloitettiin vuonna 2021. Komissio on tyytyväinen, että Euroopan tilintarkastustuomioistuin (ETT) antoi unionin tileille ja tuloille sekä RRF-menoille puhtaat paperit. Menojen osalta komissio ottaa tiedoksi kielteisen lausunnon. Komissio painotti, että ETT:n lausunto ottaa huomioon vain yksittäisen vuoden tilanteen, eikä huomioi komission korjaavia toimia ja ohjelmien monivuotista luonnetta. Komissio tunnustaa, että tietyillä menoaloilla on edelleen parantamisen varaa.

Puheenjohtaja totesi, että vastuuvapaussuositus on täten hyväksytty ja se toimitetaan virallisesti Euroopan parlamentin CONT-valiokunnalle käsiteltäväksi.

Neuvoston päätelmät EU:n vuoden 2024 talousarvion suuntaviivoista

Puheenjohtaja totesi suuntaviivojen heijastavan unionin prioriteetteja, ja tänä vuonna vahvasti myös solidaarisuuden osoittamista Ukrainalle. Puheenjohtaja toivoo, että komissio ottaa neuvoston päätelmät huomioon valmistellessaan esitystään vuoden 2024 budjetiksi.

Komissio ottaa neuvoston suuntaviivat tiedoksi ja tulee ottamaan ne huomioon esityksessään, myös Ukrainan tukemisen osalta. Komissio muistutti, että liikkumavaraa on erittäin rajallisesti. Komissio muistutti myös korkean inflaation vaikutuksista, erityisesti hallintomenoille. Komissio totesi, että hallintomenojen paineen hillitseminen on pitkälti myös toimielinten itsensä käsissä. Komissio ottaa neuvoston SEUT 241 artiklan mukaisen pyynnön tältä osin huomioon ja valmistelee relevanttia toimia 2024-budjettiesityksensä yhteydessä esitettäväksi.

Puheenjohtaja totesi Ecofin-neuvoston hyväksyneen neuvoston suuntaviivat unionin vuoden 2024 talousarviolle.

Muut asiat

Komissio kertoi rahoitusmarkkinalainsäädäntöhankkeiden täytäntöönpanotilanteesta jäsenmaissa. Suurin osa hankkeista oli onnistuttu saattamaan kansallisesti voimaan ajallaan. Komissio kannusti jäsenmaita toteuttamaan muutamat puuttuvat täytäntöönpanotoimet.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Annika Saarikko ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä 13.3.2023

1. Euroalueen talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehitys ml. finanssipoliittinen ohjaus vuodelle 2024

Euroryhmä keskusteli euroalueen makrotalouden ja finanssipoliitiikan kehityksestä ja vaihtoi näkemyksiä finanssipoliitiikan ohjeistuksesta vuosille 2023 ja 2024. Finanssipoliitiikan ohjeistusta on käsitelty komission 8.3.2023 julkaisemassa tiedonannossa. Euroryhmä antoi myös julkilausuman finanssipoliitiikan ohjeistukseen liittyen. Siinä todetaan, että finanssipoliitiikan tulee pyrkiä varmistamaan velan kestävyys keskipitkällä aikavälillä ja kasvattamaan samalla kasvupotentiaalia kestäväällä tavalla. Julkilausumassa tuodaan esille myös tarve ottaa huomioon vihreä ja digitaalinen siirtymä. Tärkeää on välttää pysyviä alijäämää lisääviä toimenpiteitä osana ensi vuoden talousarvioiden valmistelua.

2. Kansainvälisten kokousten valmistelu, ml. valuuttakurssikehitys

Euroryhmä keskusteli asiakohdassa globaalin talouspolitiikan koordinoinnin keskeisistä kysymyksistä Maailmanpankkiryhmän ja Kansainvälisen valuuttarahaston tuleviin kevään kokouksiin valmistautumisena. Tähän sisältyen euroryhmässä kuultiin myös viime kuukausien valuuttakurssikehityksen. Euro on vahvistunut suhteessa lähes kaikkiin muihin valuuttoihin. Valuuttakurssin vahvistuminen on pitkälti seurausta loppuvuoden nopeammasta rahoitusolojen kiristymisestä euroalueella. Lisäksi komissio tiedotti euroryhmälle helmikuussa pidetystä valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien G7-kokouksesta.

3. Euroalueen ja jäsenvaltioiden inflaatiokehitys

Euroryhmä vaihtoi näkemyksiä inflaatiokehityksestä, mukaan lukien euroalueen inflaation tekijöistä ja yksittäisten jäsenvaltioiden tilanteesta. Keskustelu perustui komission muistioon, sihteeristön laatimaan muistioon ja Euroopan keskuspankin näkemyksiin. Keskustelua inflaatiosta on käyty euroryhmän kokoonpanossa säännöllisesti. Keskustelussa tarkasteltiin tarkemmin inflaatiolukuja ja komission analyysiä sekä arvioitiin erilaisia hintapaineita, jotka jatkuvat jopa energian hintojen nousun jälkeen. Keskustelussa jaettiin myös kokemuksia haasteen ratkaisemiseksi sekä vaihdettiin näkemyksiä parhaista käytännöistä tulevaisuudessa.

4. Talouspolitiikan EU-koordinaation arvioinnin euroalueen näkökohdat

Euroryhmä palasi talouspolitiikan koordinaation arvioinnin euroalueeseen liittyviin näkökohtiin. Neuvoston päätelmissä korostetaan, että talouspolitiikan koordinaatio on talous- ja rahaliiton rakenteen keskeinen pilari, joka tukee yhteisen valuutan vakautta ja euroalueen talouden kestävyyttä. Päätelmissä tuodaan esille lisäksi muun muassa alustavien talousarviosuunnitelmien (DBP) laatimisen merkitys finanssipolitiikan koordinoinnissa ja sen varmistamisessa, että euroalueen jäsenvaltioiden talousarvioesitykset ovat EU:n finanssipoliittisten sääntöjen mukaisia. Euroryhmä hyväksyi neuvoston päätelmäluonnoksen euroaluetta koskevat osiot.

5. Strateginen keskustelu digieuroon liittyvistä politiikkatavoitteista

Euroryhmän 16. tammikuuta hyväksymän julkilausuman ja sihteeristön taustamuistion pohjalta ministerit vaihtoivat näkemyksiä digitaalisen euron strategisista poliittisista tavoitteista. Ministerit keskittyivät digitaalisen euron kokonaisuuteen ennen komission lainsäädäntöehdotuksia ja EKP:n päätöstä siirtyä seuraavaan vaiheeseen. Keskusteluissa nousi esille digitaalisen euron merkitys rahaliiton kannalta. Tähän liittyvät esimerkiksi kuluttajien preferenssit, julkishyödykkeen tarjoaminen yleiseurooppalaisten maksuratkaisujen muodossa ja Euroopan taloudellisen autonomian säilyttäminen. Euroryhmässä todettiin myös, että työtä jatketaan, jotta hankkeella on vankka demokraattinen ja poliittinen perusta. Keskustelussa sivuttiin myös digitaalisen euron laillisen maksuvälineen aseman myöntämisen seurauksia.

6. Muut asiat

Ministerit kuulivat lopuksi lyhyen tilannekatsauksen USA:n Silicon Valley Bankin tilanteesta.

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Katri Makkonen (VM), Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)